

## Beredeneerd aanbod peutergroep, groep 1, 2 en de verbinding met groep 3

Vanuit de indicator 'Zicht op ontwikkeling' wordt in deze omschrijving het beredeneerd aanbod toegelicht.

1. Visie op onderwijs
2. Vertaling van de visie naar de praktijk
3. Observeren, registreren, rapporteren en planmatig uitvoeren van de zorg - cyclus van planmatig handelen
4. Doorgaande lijn van peuter naar groep 3
5. Kwaliteitsontwikkeling/directe instructiemodel
6. Aanbod in de kleutergroepen
7. Leerlijnen in groep 1 en 2

## *Inleiding:*

*Per januari 2020 behoort CBS De Noordster tot Integraal Kind Centrum. Dit betekent prachtige kansen om activiteiten van peuterspeelzaal en basisschool op elkaar af te stemmen. Onze intentie is om samen goede opvang en onderwijs voor de kinderen te verzorgen. De setting van kleine groepen i.v.m. krimp biedt juist ruimte om betekenisvolle leersituaties te creëren waarin veel van elkaar geleerd wordt. We zijn hierdoor nog beter in staat aan te kunnen sluiten bij de onderwijsbehoefte van alle kinderen door de harde grens tussen drie- en vier jarigen los te laten. Wanneer de peuters doorstromen naar de reguliere kleuterklas, hebben zij voldoende schoolse vaardigheden. Voor deze kinderen een veilig gevoel, want ze hoeven zich niet meer te richten op de randvoorwaarden in de groep. De kansen op gelijke ontwikkeling wordt zo vergroot. Met grootste zorg wordt er aandacht besteed aan meertaligheid waarbij wij streven naar een positieve attitude ten op zichte van de moedertaal Bildts of Frysk. Alle drie de talen worden in het gehele aanbod geïntegreerd en niet als vak apart aangeboden. Er is een gezamenlijke visie en didactisch werkplan uitgewerkt. Er staan pedagogisch medewerkers en leerkrachten voor de groep die geschoold zijn op het gebied van het jonge kind en daar bijscholing in hebben gevolgd. De onderwijshouden tussen beide groepen worden onderling middels een gezamenlijk jaarplan op elkaar afgestemd zodat het een kwalitatief goed aanbod waarborgt. De inhoudelijke afstemming wordt versterkt door het gebruik van hetzelfde leerlingvolgsysteem. Tevens sluit groep 3 voor drie dagdelen per week aan bij groep 1 en 2 waardoor tegemoet wordt gekomen aan de behoefte om te leren via het informeel handelen. Vandaar dit beredeneerde aanbod voor groep 0 (de peutergroep), groep 1, groep 2 en 3*

## 1. Visie op onderwijs

Een belangrijk startpunt voor de leerkracht bij het ontwerpen van het lesstofaanbod, is inzicht krijgen welke thema's de kinderen aanspreken. Als kinderen bepaalde activiteiten interessant vinden, zijn zij ook gemotiveerd om er iets mee te doen. Bij het inrichten van de hoeken, leveren de peuters en kleuters zelf een grote bijdrage.

In de groepen is veel aandacht voor spelactiviteiten. Binnen het spel zijn kinderen intrinsiek gemotiveerd en worden vrijwel alle ontwikkelingsgebieden aangesproken. Wanneer kinderen worden gegrepen door iets zullen zij ook in staat zijn om iets moeilijks te gaan doen. Wat niet uitdagend genoeg is leidt ook niet tot ontwikkeling. Dit is ons vertrekpunt om een aanbod te verzorgen in de zone van de naaste ontwikkeling. (Vygotsky, Frea Janssen Vos). Wij kiezen ervoor om te werken vanuit leerlijnen en ontwikkelingsdoelen van het SLO. Activiteiten worden breed op de leerlijn aangeboden. Een rijk aanbod bieden wij vanuit de kernactiviteiten waarbij wij vanuit observatie een passende instructie geven, een rijke leeromgeving organiseren en spelbegeleiding bieden. Ons basisarrangement staat omschreven in het themaplan. Dit vormt ons beredeneerd aanbod. Onze basisroutines worden in het weekplan aangegeven. De cruciale doelen staan omschreven in het jaarplan. Deze doelen vragen om instructie en worden vervolgens binnen diverse activiteiten betekenisvol herhaald. Hierdoor krijgen kinderen meer ruimte om het proces van beheersing te laten verinnerlijken. De leerinhouden zijn niet gekoppeld aan losse ontwikkelingsgebieden maar aan betekenisvolle inhouden die op zinvolle wijze aan de orde komen. Leren is binnen deze benadering betekenisvol. Er is ruimte voor initiatieven van de kinderen.

Daarbij wordt het leerproces ondersteund door het leerlingvolgsysteem van Digikeuzebord. Leerlingvolgsystemen zoals Digikeuzebord, hebben tot doel om activiteiten aan te bieden die aansluiten bij de zone van de naaste ontwikkeling. Er is sprake van incidenteel leren, waarbij een gedetailleerd programma ontbreekt, dat aangeeft welke leerdoelen op welke manier moeten worden bereikt. Op deze wijze kan het aanbod meer volgens de interesses van de leerlingen worden afgestemd.

Naast het keuzebord is er een weekplanning ingericht waardoor veel kinderen zelfstandig kunnen werken. In deze planning worden ook de kinderen met specifieke onderwijsbehoeften opgenomen binnen een intensief arrangement of een verrijkingsarrangement.

Met behulp van het DK wordt vanuit de leerlijnen gewerkt waarmee de leerkracht en pedagogisch medewerker beter kan aansluiten bij de ontwikkelingsbehoefte van de groep en het individuele kind. In plaats van observaties tijdens kringactiviteiten, bezoekt de leerkracht en pedagogisch medewerker de kinderen via het spel en observeert en registreert zij haar bevindingen. Er worden rijke activiteiten/hoeken ontworpen en deze worden gekoppeld aan een leerlijn. Doordat alle activiteiten zijn gekoppeld aan een door de leerkracht geselecteerd doel kan worden geobserveerd waarbij de gehele leerlijn paraat is.

Schoolbreed wordt er vanuit het groepsdynamisch onderwijs gewerkt. Als aanvulling hierop beschikt Digikeuzebord over uitgebreide statistieken die aangeven wie met wie heeft gespeeld, welke activiteiten het meest favoriet zijn en wat elk individueel kind heeft gekozen. Dit levert veel inzichten op wat betreft samenwerking en sociaal gedrag. Als vervolgstap is er de module groepsdoorbroken werken.

Om een soepele en doelgerichte doorgaande lijn van de peuterspeelzaal naar groep 3 te bevorderen worden deze groepen op vaste dagdelen per week aan de groep 1/2 verbonden. Het aanbod in deze samengestelde groepen vindt plaats op het speel/leerplein waar het spel de basis is voor het leren. Zowel de jongere als de oudere kinderen leren van en met elkaar en ontwikkelen zich samen. Tijdens het spel in de hoeken is er interactie tussen kinderen en voldoende mogelijkheid voor verbreding en verdieping.

## **2. Vertaling van de visie naar de praktijk**

### **Pedagogische didactische aanpak groep 0/1/2**

De peutergroep en de kleutergroep hebben een eigen stamgroep. Hier start en eindigt de dag. Het dagritme van beide groepen is op elkaar afgestemd en door het gebruik van hetzelfde dagritme is deze visuele ondersteuning herkenbaar wanneer de kinderen starten in groep 1. Er is tussen de pedagogisch medewerker en de leerkracht een gezamenlijk pedagogisch-didactische aanpak afgestemd. Er zijn o.a. afspraken gemaakt over: hoe zit je in de kring, hoe ga je naar het toilet, welke handelingen en gedragingen hanteer je bij bijvoorbeeld bij een conflict en welke gezamenlijke woorden worden gebruikt voor de alledaagse zaken.

In de peuter- en kleutergroep wordt gewerkt met thema's. Hiervoor wordt aan het begin van het schooljaar een planning gemaakt. Doordat er wordt gewerkt vanuit het Ontwikkelingsgericht Onderwijs, kan het zijn dat een thema dat gepland is, niet bij de groep past en wordt dit thema aangepast. Het is belangrijk een goede balans te bewaren tussen kindgericht en leerstofgericht onderwijs.

Er wordt voor elk thema een voorbereiding gemaakt waarin: taal/gespreksactiviteiten, reken/wiskundeactiviteiten, onderzoeksactiviteiten, lees/schrijfactiviteiten, spelactiviteiten en constructieve/beeldende activiteiten zitten. Dat gebeurt door middel van een themapanning. De inhoud van thema's wordt afgestemd en er wordt overlegd hoe het spel wordt gestimuleerd. Bijvoorbeeld m.b.v. een spelscript in de themahoek. Op het speel/leer plein worden spelhoeken gecreëerd waarin de kinderen zich op diverse domeinen kunnen ontwikkelen. Tevens wordt er een open deur beleid gehanteerd, waardoor beide groepen activiteiten kunnen kiezen in de betreffende groep. Kinderen mogen in- en uit de ruimte lopen en via het DK een vervolgv activiteit kiezen. Er is een beredeneerd aanbod voor de peuterfase t/m groep 3 voor rekenen en taal beschreven, waar de specifieke doelstellingen per leerfase worden aangeboden. De doelen zijn gerelateerd aan de doelen van het SLO.

In de weekplanning staat wanneer, welke activiteiten aan bod komen. De rol van de leerkracht en pedagogisch medewerker is het aanbieden van de lesstof waarbij de kinderen zich betrokken voelen en vanuit die betrokkenheid zich meer ontwikkelen. Daarbij is het belangrijk dat de ontwikkeling van elk kind goed in de gaten wordt gehouden. De activiteitengebieden die voor groep 1/2 in een week gegeven worden zijn:

Taal/leesactiviteiten
Godsdienst
Spel en beweging
Speel/werktijd
Reken/wiskunde activiteiten
Frysk/Bildts
Muziek
Sociaal emotionele opvoeding
Engels

In de volgende tabel staat een stappenplan omschreven bij het ontwerpen van het aanbod. Dit geldt voor de peutergroep, groep 1, 2 en deels groep 3.

Stappenplan bij het ontwerpen van ons aanbod	
Stap	Groep
1	Er wordt een jaarplan opgesteld, waar de thema's een plek krijgen. Er wordt ruimte overgehouden voor thema's waarvoor kinderen in de loop van het jaar belangstelling blijken te hebben, zodat deze alsnog inpland kunnen worden.
2	Vanuit de leerlijnen met tussendoelen en aanbodsdoelen van het SLO wordt vastgesteld welke cruciale doelen in welke periode aan bod komen. Dit is zichtbaar op het format thema planning
3	Per thema wordt een themaplanning opgesteld, door een keuze te maken uit de genoemde doelen. Herhaald wordt vastgesteld wat in het nieuwe thema aangeboden wordt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de evaluatie uit het vorige thema en de observaties uit DK.
4	De themaplanning met activiteiten wordt gedetailleerder uitgewerkt.

Stappenplan bij het ontwerpen van ons aanbod	
Stap	Groep
5	<p>Voor de themahoek worden doelen vastgesteld die via het rollenspel aan bod komen.</p> <p>De voorkennis wordt geactiveerd met een woordweb of mindmap. Wat weten de kinderen al? Er worden leervragen bedacht: Wat willen de kinderen leren, onderzoeken of doen?</p> <p>Aan de kinderen wordt gevraagd hoe zij de themahoek in willen richten en samen met de leerkracht wordt een plan bedacht. Kinderen nemen voorwerpen mee van huis met betrekking tot het thema. Ook praktijkervaringen van ouders zijn een enorme meerwaarde. Gedurende het thema worden situaties gecreëerd als het voorleggen van een probleem. Ook wordt de verbinding met andere hoeken gelegd. Met de kinderen wordt regelmatig reflecteren en geëvalueerd. Wat hebben we nodig, wat mis je enz. Het spel krijgt door de kinderen nieuwe impulsen en soms is de eigen inbreng hierbij nodig.</p> <p>Samen met de kinderen wordt de basis voor een verhaal voor het rollenspel (spelscript) ontworpen. De inrichting van de hoeken, het materiaal en de begeleiding zijn gericht op alle kinderen.</p> <p>Samen met de kinderen activiteiten bedacht die niet vastliggen, omdat de inbreng van de kinderen belangrijk is. De kinderen krijgen zo de gelegenheid vanuit een intrinsieke betrokkenheid te leren. Als leerkracht is er een coachende rol. Het handelen is een afwisselend proces van 'volgen, versus sturen'.</p> <p>Per thema is er een rekenhoek en/of taalhoek, waarin de reken- en taaldoelen voor alle kinderen spelenderwijs aan bod komen. In de reken- en taalhoeken zijn materialen voor informeel leren aanwezig.</p> <p>In de themahoek en overige hoeken spelen alle kinderen gezamenlijk met de materialen. De leerkracht begeleidt waar nodig de kinderen gedifferentieerd. Er worden enkele opdrachten en vragen van verschillende denkniveaus gesteld om het thema te starten.</p>
6	<p>Het beredeneerd aanbod wordt uitgevoerd waarbij rekening wordt gehouden met de inbreng van de kinderen. De leerkracht noteert daarbij observaties, reflecteert op het aanbod, breidt het uit, verdiept het met aanvullende doelen en stelt het indien nodig bij.</p> <p>De leerkracht evalueert de themaplanning en bereidt zich voor op het nieuwe thema.</p>



De betrokkenheid van de ouders wordt gestimuleerd door bij de start van een nieuw thema via Mijn School informatie te geven over het thema, suggesties voor spelletjes thuis, welke letter(s) worden aangeboden, welke liedjes leren we, enz. Vaak bedenken kinderen dingen die van huis meegenomen moeten worden en daardoor worden ouders ook enthousiast.

### **3. Observeren, registreren, rapporteren en planmatig uitvoeren van de zorg**

De peuter- en kleuterperiode is een de sensitieve periode waarbij een snel groeiende ontwikkeling plaatsvindt. Juist daarom is deze periode van belang tijdig te signaleren of er sprake is van een anders lopende ontwikkeling. Deze leerlingen worden bewust en doelgericht via een spelaanbod ondersteund. Het kan hierbij gaan om ontwikkeling van aandacht, geheugen, gedrag, taal, denken en sociale relaties. Op deze wijze worden kansen vergroot om een zo goed mogelijke start in het onderwijs te kunnen maken.

Peuters en kleuters verdienen ontwikkelingsgelegenheid. Als een kind binnenkomt in groep bepaalt de leerkracht of pedagogisch medewerker na een maand het startontwikkelingsniveau. Met behulp van DK wordt de nulmeting gedaan. Daarbij wordt vastgelegd hoe het kind functioneert op het gebied van het afscheid nemen, het kringgedrag, het werkgedrag, het spelgedrag, het sociaal-emotioneel gedrag, de taal, het rekenen, de motoriek, de auditieve waarneming, de visuele waarneming en de redzaamheid. Hiermee wordt de ontwikkelingskracht bepaald. Na die eerste vaststelling van het ontwikkelingsniveau krijgt het kind een half schooljaar (5 maanden) ontwikkelingsgelegenheid. Afhankelijk van de ontwikkelingskracht van het kind wordt een passend aanbod afgestemd. Zodoende wordt zo optimaal mogelijk aan de onderwijsbehoeften van alle kinderen voldaan. Dit vormt het uitgangspunt voor het passend onderwijs.

De zorgstructuur voor een peuter verloopt anders dan de kleuter. Wanneer kleuters op school worden aangemeld en zij niet naar de peuterspeelzaal zijn geweest volgt er een gesprek met de directeur. Tijdens dit intakegesprek wordt er gekeken of alles naar wens verloopt in de ontwikkeling.

Er worden drie momenten afgesproken om vooraf te wennen aan de groep. Is het kind eenmaal vier dan krijgt het eerst een paar maanden de tijd om te wennen aan de gang van zaken in de groep. Teven is er een warme overdracht tussen de leidster van de peuterspeelzaal, de ouders en de leerkracht en wordt het overdrachtsformulier besproken. (Nieuw te maken als we zo de overdracht willen organiseren)

## Digikeuzebord

Door nieuwe digitale ontwikkelingen is er een andere manier van het wegzetten van je zorg/onderwijsbehoeften mogelijk. Het valt daarom niet te vergelijken met de formats zoals we die 'op papier' gewend' zijn. Het vraagt door deze nieuwe middelen een andere manier van denken en registeren. De inzet van Digikeuzebord en planmatige zorg wordt via onderstaand stappenplan toegelicht.

Cyclus van planmatig handelen	
Stap	Actie
1	<p>Bij de start van een thema wordt een weekplanning in Digikeuzebord ontworpen. Het uitgangspunt bij dit ontwerp is.</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. De evaluatie van je vorige thema gebaseerd op resultaten en interesses.</li><li>2. Het beredeneerd aanbod volgens de periodedoelen. Alle activiteiten worden gekoppeld aan doelen via de TAL benadering. De volgorde bij het organiseren van het aanbod gaat volgens Leerdoel Activiteit Thema.</li><li>3. De cruciale doelen die specifieke instructie vragen</li></ol>
2	<p>Aan de weekplanning in DK wordt de specifieke onderwijsbehoeften toegevoegd. Dit is het intensief arrangement en het verrijgingsarrangement. Er wordt actief gewerkt vanuit het totaal(groeps)overzicht in het DK.</p> <p>Vanuit de aangegeven DLE's wordt de weekplanning georganiseerd. Hiermee wordt differentieert. Er wordt adequaat gewerkt vanuit de onderwijsbehoeften.</p>
3	<p>Om de resultaten te borgen wordt er per thema een screenshot van de weekplanning gemaakt waarin de DLE's met betrekking tot zorg (blauw kader) en verrijking (groen kader) staan. Dit wordt op Sharepoint gezet onder weekplanning – verantwoording speelwerktijd. Per thema wordt dit op een schoolbreed format genoteerd waarbij ook de evaluaties staan omschreven. Deze is te vinden in de map dagelijkse zorg.</p>
4	<p>Per thema wordt het groepsoverzicht opgeslagen en op Sharepoint gezet. Hiermee wordt de cyclus van planmatig handelen getoond.</p>
5	<p>Per week wordt de worksheet (exel) opgeslagen. Hierin zijn opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• De planmatige zorg</li><li>• Het werken op verschillende niveau's</li><li>• De verlengde instructie van het beredeneerd aanbod</li></ul>
6	<p>Tevens is dit de verantwoording van de speelwerktijd als aanvulling op het weekplan. De doelen zijn per activiteit gekoppeld.</p>

Cyclus van planmatig handelen	
Stap	Actie
7	<p>Bij activiteiten krijgt de 'zorg' een eigen naam. Dit wordt 'met juf' genoemd.</p> <p>Als vast onderdeel van het planbord wordt 'Dagelijkse zorg' direct verantwoord via een notitie via m.digikeuzebord.</p> <p>Hierbij wordt concreet verantwoord (Dagelijkse zorg/zorgzuil):</p> <p>Interventie</p> <p>Wie</p> <p>Doel</p> <p>Actie</p> <p>Evaluatie</p>
9	<p>Op de worksheet (exel) staat beschreven: Welke activiteit, Wie, Wanneer. Bij de notities specificer je op Actie en Evaluatie. Het doel is al gekoppeld bij de activiteiten en hiermee weg gezet.</p>
10	<p>Via bovengenoemde omschrijving laten wij de Cyclus van planmatig handelen zien. In combinatie met de periode planning Beredeneerd aanbod (thema planning) wordt het geheel van Zicht op ontwikkeling getoond. We sluiten adequaat aan bij de onderwijsbehoeften van onze groep.</p>

Om de kinderen goed te kunnen volgen, gebruiken we observaties in de peutergroep en observaties en peilingsactiviteiten in de kleutergroep.

Planning peilingsactiviteiten		
Januari/februari	1 en 2	Peilingsactiviteiten: Als kleuters leren tellen. Als kleuters leren meten.
Januari/februari	2	Checken letterkennis, synthese en analyse
Mei/juni	Groep 1 en 2	Peilingsactiviteiten: Als kleuters leren tellen. Als kleuters leren meten.

#### 4. Doorgaande lijn van peuter naar kleuter

Opvang en onderwijs zijn twee systemen die al heel lang bestaan. Pas de laatste jaren zijn deze twee systemen bezig om minder op zichzelf te opereren en hun activiteiten meer op elkaar af te stemmen. De gedachte hierachter is dat we het opvoeden van kinderen samen moeten oppakken. Het gaat erom hoe je bestaande scheidingen kunt opheffen waardoor de verschillen tussen de instellingen verkleind kunnen worden. Bij de peuterspeelzaal en de kleutergroepen kan dit resulteren in een ononderbroken ontwikkeling van opvang naar school. Kortom, Bouwen naar een doorgaande lijn van peuter naar kleuter.

De afgelopen jaren bestond er binnen de peutergroep en de kleutergroep al een nauwe samenwerking middels het verbinden van taalactiviteiten en tijdens het bewegingsonderwijs. Het schooljaar 2019/2020 waarbij per januari 2020 de school als Integraal kind centrum fungeert wordt gekeken hoe de knip tussen opvang en onderwijs nog minder scherp kan worden georganiseerd als het gaat om de ontwikkeling van peuters en kleuters. De medewerkers van beide organisaties ontmoeten elkaar regelmatig voor overleg en afstemming. Tijdens het schooljaar 2020/2021 vinden er regelmatig evaluatie en borgingsmomenten plaats.

### **Welke kansen liggen hier**

We willen voor ieder kind gelijke kansen creëren en daarom streven we ernaar om zo vroeg mogelijk beginnen met het verkleinen van de ongelijkheid. Dit is een belangrijke reden om samen te werken, zodat de kansen naar een gelijk niveau kunnen worden getrokken.

Het is voor alle peuters belangrijk dat ze worden opgevangen in een peutervoorziening, in het bijzonder voor peuters met een achterstand. Het voordeel hiervan is dat ze zich allemaal spelenderwijs optimaal kunnen ontwikkelen en met een gelijke, eerlijke start kunnen beginnen aan de basisschool. Ze groeien samen op, leren van en met elkaar. Ook richting ouders, wat de financiële en soms sociale achterstand kan verkleinen.

Voor de kinderen die vier jaar worden betekent dit een vloeiende stap naar de basisschool. De omgeving is herkenbaar en het dagritme blijft voor een groot deel gelijk. De visie op ontwikkeling en leren wordt als gezamenlijk onderlegger gebruikt voor het plannen en uitvoeren van het aanbod. Daarbij is er een gezamenlijke Raad wat zorgt voor een breed draagvlak van ouders en medewerkers binnen de integrale voorziening.

### **De overdracht**

Door de nauwe samenwerking is er onderling veelvuldig contact. Om de afspraken helder en duidelijk vast te leggen en te communiceren wordt er een overdrachtsformulier gehanteerd. De inhoudelijke afstemming wordt versterkt door het gebruik van een gezamenlijk kindvolgsysteem van Digikeuzebord. Hierdoor worden dezelfde termen gebruikt om de ontwikkeling van de kinderen te beschrijven. Naast de digitale overdracht is er de warme overdracht waarbij ouders, de pedagogisch medewerker en de leerkracht samen zitten. De pedagogisch medewerker kan zo laten zien hoe de ontwikkeling tot zijn 4e levensjaar is verlopen en de leerkracht kan hierop inspelen door haar aanbod daarop af te stemmen. Ouders kunnen tijdens deze warme overdracht de professionals van extra informatie voorzien en andersom kunnen de professionals de ouders ondersteunen door hen te betrekken bij de voorschoolse ontwikkeling van hun kind.

Om kinderen van augustus – december goed te kunnen begeleiden hebben we naast de observaties een formulier ontwikkeld waar we bekijken of het kind al dan niet overgaat naar een volgende groep. Er is een beslissingsblad voor groep 1 – 2 en voor groep 2 – 3. Dit blad wordt alleen gebruikt in geval van twijfel. Het helpt de leerkracht tevens bij het gesprek met de ouders om de gegevens goed in kaart te krijgen.

### **Doorgaande lijn van groep 1/2 naar groep 3**

Om een soepele en doelgerichte doorgaande lijn naar groep 3 te bevorderen wordt groep 3 op de maandagmiddag, woensdagmiddag en donderdagmiddag aan de groep 1/2 verbonden. Het aanbod in deze samengestelde groepen vindt plaats op het speel/leerplein waar het spel de basis is voor het leren. Zowel de jongere als de oudere kinderen leren van en met elkaar en ontwikkelen zich samen. Tijdens het spel in de hoeken is er interactie tussen kinderen en voldoende mogelijkheid voor verbreding en verdieping.

Voor veel kinderen is de overgang van groep 2 naar groep 3 een grote stap. Van een situatie waar nog ruimte is voor spel en spelend leren stappen ze over naar een meer schoolse situatie. Deze schoolse situatie is voor een deel van de kinderen nog te vroeg in hun ontwikkeling. Het aanbod tijdens deze middagen bestaat uit activiteiten in hoeken en ontwikkelingsmaterialen die passen bij de thema's die op dat moment centraal staat.

### **Welke kansen liggen hier**

- De kinderen van de kleutergroep zien al van de oudere kinderen wat de regels zijn en hoe het gaat in de groep;
- Kinderen van groep 3 kunnen de kinderen van groep 1 en 2 bij bepaalde zaken helpen, zoals veters strikken, jassen dichtmaken waardoor jongere kinderen eerder gestimuleerd worden om dit ook zelf te doen;
- De samenstelling van de groep wisselt niet zo sterk waardoor er meer eenheid in de groep komt;
- Kinderen van groep 1 en 2 kunnen al meedoen met activiteiten die ook voor groep 3 geschikt zijn en daardoor eerder gestimuleerd worden om zich te ontwikkelen.
- Groep 3 krijgt ruimte voor speelse activiteiten.

## **Rekenen**

In de groepen 1 en 2 leren kinderen vooral rekenen door veel te handelen en te ervaren in betekenisvolle situaties. Al spelend wordt aan rekenbegrippen gewerkt en wordt de rekentaal uitgebreid. In groep 3 wordt het rekenonderwijs met behulp van de methode gegeven. Tijdens de speel/werktijd met groep 2 wordt gewerkt met hogere doelen, aansluitend bij de doelen in groep 2 (bijvoorbeeld groep 2: getalsymbolen t/m 10 / groep 3: getalsymbolen t/m 15). Er wordt met inzet van spel, gebruik gemaakt van hoeken en interactieve werkvormen.

## **Taal**

Naast de lijn van de taalmethode worden tijdens de speel/werktijd met groep ½ het zogenaamde 'invented spellen' (fonetisch schrijven) aangeboden. De aanpak wordt beschreven in het boek 'Lezen en schrijven doe je samen' (Pompert, 2017).

## **Materialen**

De ontwikkelingsmaterialen van eind groep 2 worden ook aangeboden aan groep 3. Voor de kinderen van groep 3 zijn deze materialen bekend en ze kunnen er vaak zelfstandig mee aan het werk. Op het speel/leerplein worden verschillende teken/schrijfmateriaal en betekenisvolle activiteiten aangeboden die zorgen voor een gedifferentieerd aanbod.

## **Het spel**

Spelen houdt niet op als kinderen naar groep 3 gaan. Het rollenspel verandert wel, van het doen-als-of spel bij kleuters ontwikkelt het zich naar thematisch rollenspel in groep 3. De leerlingen krijgen kansen verschillende leerervaringen op te doen waardoor de spelkwaliteit wordt verhoogd. Tijdens de begeleiding van het spel wordt de verbinding maken met taal, lezen en rekenen. Tijdens het buitenspel worden activiteiten in het kader van bewegend leren aangeboden.

## **5. Kwaliteitsontwikkeling bij groep 1/2**

Aan de hand van het Pedagogisch Didactisch Groepsoverzicht is een indeling gemaakt van de groep. Er is een groep met sterke leerlingen, een groep die aan de normale instructie voldoende heeft en een groep die extra instructie nodig heeft. Dit kan op het gebied van taal en rekenen zijn maar ook op het gebied van spel, motoriek of zelfredzaamheid. Elke dag worden er momenten gecreëerd waar de kinderen die opvallen extra instructie krijgen. Tijdens deze momenten werken de andere kinderen in de groep zelfstandig in hoeken of met materiaal. Van de bevindingen worden aantekeningen gemaakt in DK. Voor de leerlingen die meer verrijking aankunnen wordt het Levelspel aangeboden. Hierin wordt een aparte leerlijn gevolgd.

Om een duidelijke lijn te krijgen in de instructie aan kinderen hanteren we voor groep 1 en 2 de volgende fasen:- terugblik- presentatie- begeleide inoefening- zelfstandige verwerking (dit is niet altijd direct aansluitend op de presentatie maar kan ook later in de hoeken zijn)- periodieke terugblik- terugkoppeling Omdat we ontwikkelingsgericht werken, houdt het directe instructiemodel het volgende in: Bij elke instructie houden we de bovenstaande fasen aan. Tijdens de instructie vinden we het belangrijk dat de kinderen zelf actief met de leerstof omgaan. Als er in een kleine kring instructie gegeven wordt, weten de andere kinderen door middel van een signaal dat er niet gestoord mag worden. We geven de instructie in een grote kring, een kleine kring of in een hoek waarbij we zorgen dat alle kinderen die begeleiding krijgen die noodzakelijk is.



## **6. Aanbod in de kleutergroepen**

We hanteren in de kleutergroep een weekplanning waarin we het aanbod verantwoorden. Als aanvulling op de weekplanning hebben wij een document waarin specifiek de dagelijkse zorg en de thema activiteiten staan omschrijven. In dit schema staan de verschillende activiteiten en de doelen per week en per thema uitgewerkt. Op die manier verantwoorden we de activiteiten en het aanbod.

- Voor Godsdienst maken we gebruik van de methode Trefwoord
- Voor Engels maken we gebruik van Steppint Stones Junior
- Voor Fries en Bildts maken we gebruik van Friese prentenboeken, voor het aanleren van liedjes gebruiken we het Digibord.
- Het bewegingsonderwijs wordt gegeven uit de map Bewegingslessen in het Basisonderwijs. Verder worden er spellessen en kleutergym gegeven passend bij het thema. Ook krijgen wij in twee keer per maand les van de buurtsportcoach. De lessen worden uitgezet in het bewegingslokaal op de Noordster. Hierdoor kunnen wij regelmatig de lessen uitvoeren.

## 7. Leerlijnen/kerndoelen groep 1 en 2

Kernactiviteit Mondelinge Communicatie (gesprekken en kringactiviteiten)

Onder deze kernactiviteit vallen:

1. *Groepsgesprekken in de kleine groep*
2. *Activiteiten in de grote kring*
3. *Gespreksactiviteiten met prentenboeken*
4. *Verhalen vertellen en voorlezen*
5. *Auditieve oefeningen*

### Kerndoelen

De kernactiviteit mondelinge communicatie draagt uiteraard bij aan de kerndoelen op het gebied van taal. Gesprekken en kringactiviteiten dragen ook bij aan de kerndoelen rekenen, aardrijkskunde, natuur en geschiedenis. Voor zover het om zang- en bewegingsspelletjes gaat leveren ze een bijdrage aan de kerndoelen op het gebied van spel, bewegen en muziek. Per thema wordt er een verteltafel ingericht. Hierbij wordt binnen een kleine kring een prentenboek aangeboden en bij deze tafel staan diverse activiteiten (voorwerpen waar de kinderen mee kunnen spelen) die de mondelinge taalvaardigheid stimuleren. Dagelijks wordt er een prentenboek aangeboden.

Per verhaal wordt met behulp van symboolkaarten wie, wat waar, probleem en oplossing besproken. Dit wordt ter stimulering van het begrijpend luisteren aangeboden. Deze symbolen laten wij ook terugkomen bij de tekeningen van de maand. Kinderen vertellen over hun eigen gemaakte tekening. Het woordenschatonderwijs wordt aangeboden via de methodiek van 'Speel je Wijs'. Dit is volgens de viertakt van Verhallen. Hieraan toegevoegd is het uitbeelden. Speel je Wijs gaat uit van de visie dat spelen ook taalbeleving is. Een effectieve manier om woordenschatontwikkeling te stimuleren. Je begrijpt woorden beter als je ze daadwerkelijk beleeft omdat je niet alleen je hoofd gebruikt, maar je hele lijf.

### Kernactiviteit lezen en schrijven (beginnende geletterdheid)

We richten ons onderwijs in de onderbouw dusdanig in dat lezen en schrijven uit de wereld buiten de school ook in de school als betekenisvol herkend wordt door de kinderen. Binnen het kader van deze kernactiviteit is er structurele aandacht voor:

1. *Werken met boeken*
2. *Schrijven en lezen van teksten*
3. *Motorische activiteiten als voorbereiding op handschriftactiviteiten*
4. *Werken met ontwikkelingsmaterialen*
5. *Werken met de computer/tablet*

### Kerdoelen

De kernactiviteit beginnende geletterdheid draagt uiteraard bij aan het bereiken van de kerndoelen taal. Belangrijk is ook dat er in 1999 tussendoelen voor beginnende geletterdheid zijn geformuleerd door het Expertisecentrum Nederlands. Die doelen vormen voor de leerkrachten het richtpunt van hun onderwijs. De ontwikkeling van de kinderen wordt gevolgd met het ontwikkelingsvolgmodel Dapto . De kernactiviteit beginnende geletterdheid draagt ook bij aan een aantal leergebiedoverstijgende kerndoelen, met name werkhouding en zelfbeeld. We maken gebruik van de map Fonemisch Bewustzijn en auditieve oefeningen van Juf Janneke. Aangeboden letters worden ondersteund met klankgebaren. Er worden veel speelse activiteiten aangeboden door schrijfpoddrachten op het speelleerplein in de betekenisvolle context aan te bieden. (invented spellen).

### Kernactiviteit rekenen-wiskunde (beginnende gecijferdheid)

Kinderen leven in een wereld die vol zit met getalsmatige aspecten. Voor ze op school komen, hebben ze al heel wat hoeveelheidervaringen opgedaan. Binnen het kader van deze kernactiviteit is er structurele aandacht voor:

1. *Telactiviteiten*
2. *Zang-, tel- en bewegingsspelletjes*
3. *Gezelschapsspelen*
4. *Meetactiviteiten*
5. *Werken met ontwikkelingsmaterialen*
6. *Bouwactiviteiten*

## 7. *Werken met de computer*

### Kerdoelen

De kernactiviteit rekenen en wiskunde draagt bij aan de kerndoelen rekenen en wiskunde zoals die gesteld zijn voor tijd, tellen, meten en wegen, vergelijken en sorteren. In de groepen 1 en 2 worden alle gewenste doelen vooraf vastgesteld in de jaarplanning. Die doelen vormen voor de leerkrachten het richtpunt van hun onderwijs. De ontwikkeling van de kinderen wordt gevolgd met het ontwikkelingsvolgmodel Dapto . De kernactiviteit rekenen- wiskunde draagt ook bij aan een aantal leergebiedoverstijgende kerndoelen, met name werkhouding, werken volgens plan, zelfbeeld, muziek, sociale vaardigheid en werken met de computer. We maken gebruik van de methode: Met sprongen vooruit en van de map Gecijferd Bewustzijn, Rekenpelletje voor kleuters SLO, en als kleuters leren meten SLO

### Kernactiviteit spelen

Spel heeft grote betekenis voor de ontwikkeling van kinderen. Door te spelen, krijgen kinderen greep op de wereld om hun heen. Vandaar dat er in de groepen 1 en 2 structurele aandacht is voor de volgende vormen van spel.

1. *Bewegingsspel*
2. *Buitenspel*
3. *Manipulatief spel*
4. *Rollenspel*

### Kerdoelen

In de spelsituaties komen de leergebiedoverstijgende kerndoelen in samenhang vaak tot volle ontplooiing. Zowel voor werkhouding, het werken volgens plan, het gebruik van uiteenlopende strategieën, het werken aan zelfvertrouwen en sociaal gedrag zijn spelsituaties van groot belang. Bij de leergebiedspecifieke kerndoelen worden bijdragen geleverd aan het gebied van de lichamelijke opvoeding, met name de domeinen gymnastiek, spel, bewegen op muziek en rollenspel.

## Kernactiviteit construeren en uitbeelden

Binnen deze kernactiviteit komen de volgende activiteiten structureel aan de orde.

- a. *Werken met zand, water en klei.*
- b. Tekenen , schilderen en werken met papier
- c. Werken met kosteloos materiaal, natuurmateriaal en textiel
- d. Werken met bouw- en constructiematerialen
- e. *Werken met compositiematerialen*

## Kerdoelen

Constructieve en beeldende activiteiten leveren bijdragen aan leergebiedoverstijgende kerndoelen als werkhouding en werken volgens plan. Bij de leergebiedspecifieke kerndoelen wordt bijgedragen aan techniekdoelen, teken- en handvaardigheidsdoelen, rekenwiskunde doelen, natuurdoelen en aardrijkskundedoelen.

## Thema's en projecten

Thema's en projecten stellen de kinderen en de leerkrachten in staat om met de boven beschreven kernactiviteiten in samenhang aan de slag te gaan. Bij de opzet van projecten speelt de inbreng van de kinderen een belangrijke rol. Elk project start met een brainstorm waarbij leerkrachten en kinderen betrokken zijn. Onze doelen bij het werken met thema's en projecten zijn:

- a. samenhang in activiteiten
- b. kinderen leren "hoe het in het echt is"
- c. kinderen krijgen kansen om echte ervaringen op te doen
- d. kinderen kunnen "deelnemen aan de wereld"
- e. thema's zijn een bron voor rollenspel
- f. thema's en projecten dragen door hun "echtheid" bij aan de leergebiedspecifieke kerndoelen, waarbij met name het domein "oriëntatie op mens en wereld" een accent krijgt.
- g. thema's en projecten dragen door hun samenhang bovendien bij aan enkele leergebiedoverstijgende kerndoelen (werkhouding, werken volgens plan, leerstrategieën)

Literatuur:

- Werk met peuters en kleuters in één groep (Denissen & Ijpelaar, 2020)
- Basisontwikkeling voor peuters en de onderbouw (Janssen-Vos & van der Meer, 2017)
- Vloeiend van groep 2 naar 3 (Bouwman & Bakker, 2019)
- Brochure: Doorstroom van kleuters naar groep 3, PO Raad.
- Brochure: Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse periode SLO, 2014.

Het overdrachtsformulier uit de Brochure Kijk op ontwikkeling in de voorschoolse periode en is uitgegeven door het SLO. Dit zou een geschikt formulier kunnen zijn voor de warme overdracht met PM, ouders en LK.

**Kindgegevens:**

Voornaam ..... Achternaam .....  
..... Geslacht .....  
Geboortedatum ..... - geboorteplaats .....  
..... - geboorteland .....  
Nationaliteit ..... Nationaliteit moeder .....  
..... Nationaliteit vader .....

**Gegevens peuterspeelzaal/kinderdagverblijf:**

Naam ..... Adres .....  
Telefoon .....

Thuis taal ..... Opvoeding tweetalig: £n.v.t. £ja £nee Woont bij: £beide ouders £moeder £vader

**Gezinsgegevens:**

Broers (aantal en leeftijd) ..... Zussen (aantal en leeftijd) .....  
..... Andere betrokkenen bij de opvoeding? .....  
.....

E-mail ..... Ingevuld op .....  
..... Ingevuld door .....

**Medische bijzonderheden:**

£ is vaak ziek £ vaak hongerig/lusteloos/niet fit £ slechtziend £ spraakproblemen

£ motorische problemen £ allergieën: ..... £ fysiotherapie £ logopedie

£ medicatie £ dieet £ anders, te weten:

.....

Toelichting: (bijv. ziekenhuisopnames, op het medicijngebruik of dieet)

.....

.....

**Plaatsingsgegevens:**

Datum plaatsing ..... Aantal dagdelen per week

.....

**Extra taalondersteuning:**

Aantal dagdelen per week ..... Gevolgd programma:

.....

Hoe lang gevolgd? .....(jaar/maanden) Evt. toetsscores

.....

**Toestemming**

**Vertrekgegevens:**



Datum vertrek .....

Reden:

- Overgang naar de basisschool; naam .....
  - verhuizing naar .....
- anders, .....

### Algemene opmerkingen

*Ouder(s)/verzorger(s) zijn bekend met dit formulier en geven toestemming voor het doorgeven van informatie aan de basisschool*

Naam..... Handtekening



VAN OBSERVATIE NAAR OVERDRACHT (2014)

### notatiewijze:

□□□□kijkpunt is nog niet in ontwikkeling / nee□□□□kijkpunt begint zich te ontwikkelen / in geringe mate□□□□kijkpunt is nog in ontwikkeling / in redelijke mate□□□□kijkpunt is (bijna) volledig ontwikkeld/ in hoge mate. NB Vermeld bij 'Opmerkingen' ook wat bij u goed heeft gewerkt. Dit als tip voor de leerkracht.

### **Redzaamheid**

- Kan zich zelfstandig aan- en uitkleden (bijv. jas)

- Kan zichzelf redden met eten en drinken

ja nee ja nee

- Kan zelfstandig speelgoed opruimen

- Is (overdag) zindelijk Gaat zelfstandig naar de wc Kan zichzelf redden op de wc

ja nee

ja nee ja nee ja nee



---

VAN OBSERVATIE NAAR OVERDRACHT (2014)

### ***Sociaal-emotioneel***

#### **Sociaal gedrag: omgang met kinderen**

1. Heeft contact met andere kinderen
2. Zoekt uit zichzelf contact
3. Wordt door andere kinderen gevraagd om mee te spelen

#### **Sociaal gedrag: omgang met pedagogisch medewerker**

4. Zoekt zelf contact met pedagogisch medewerker
5. Zoekt lichamelijk contact
6. Reageert goed op aanwijzingen
7. Gaat gemakkelijk om met alle pedagogisch medewerkers

#### **Welbevinden**

8. Voelt zich (in de eigen groep) op zijn/haar gemak
9. Kan goed met eigen emoties omgaan

#### **Zelfstandigheid**

10. Neemt initiatief om wat te doen
11. Vertoont zelfstandig gedrag
12. Zoekt zelfstandig iets uit

13. Denkt na voordat hij/zij iets doet

14. Kan goed onthouden

### **Weerbaarheid**

15. Komt voor zichzelf op

### **Zelfvertrouwen**

16. Heeft vertrouwen in wat hij/zij zelf kan

17. Lost zelf probleemsituaties op

18. Is open en spontaan

### **Omgaan met veranderingen**

19. Kan gemakkelijk wennen in nieuwe situaties

20. Neemt gemakkelijk afscheid van de ouder

21. Kan omgaan met veranderingen in het dagritme

### **Omgaan met regels**

22. Kent de (groeps-)regels

23. Weet zich aan de (groeps-)regels te houden

